

Ebubekir
EROĞLU

Açık Sayfalar

Türk'ün abesle işigali

Milli devletler ülke ve millet temeli üzerine kuruldu. Çoğu zaman da bir millet inşa edildi. Böyle durumlarda ülkenin zenginliği uzakta kalnlara yardım edemez, kültürel donanımı ise vatandaş olmayan uzantıları kucaklayamaz boyutlarda kaldıkça ister istemez dışlayıcı bir tutum baskın çıkmış bu da çözümsüz rahatsızlıkları doğurmuştur. Rahatsızlık konuları çözümsüz görününce, resmi görüşe yakın durmak bir tür çözüm sağlar; çünkü konuları bu suretle dışlama imkanı ele geçmektedir. Milletlin tarifindeki görüşün resmîyete yansımaya (yani, pratiği olmayan) kısmı bürokratik değil, entelektüel çabaların yatağı olmak durumundadır. Ya spekülasyon ve hamaset ya da entelektüel çaba. Ortası yoktur. Resmî görüşe kapağı atmak bunların tümünden varestedir.

Geçen yüzyılın ilk çeyreğine bakıldığı zaman, Türk, ateş ve imtihan kelimelerinin yan yana gelmesi bütün trajediyi anlatmaya yetiyor. Adeta başka bir hikâyeye gerek kalmıyor. Bu kelimeleri bize hatırlatan Halide Edib'in eserine uygun gördüğü isim, harikadır: Türk'ün Ateşle İmtihani. Yazımızın başlığı, olumsuz çağrışımla. Ne yapalım ki duruma denk düştü. Kafiye de.

Osmanlı Devleti dağıldığı zaman, Türk içeride aranan bir unsurdur. Ateş çemberi içindeyken Türkler lehinde bir tutumla gazetecilik yapan ve tutumundaki duygu yükü gittikçe yoğunlaşan Pierre Loti bile "Yine de en önemli unsurun Türkler olduğu" şeklinde bir ifadeyle dile getiriyor, vardığı sonucu. Beşeri coğrafya şimdiki gibi değil. Avrupalıların bu oğrafyayı görme istek ve biçimleri de şimdiki gibi değil. Bin yıldan beri Anadolu'da bulunan ve burada kendisine bir vatan oluşturan Türk Osmanlı dokusunun omurgası durumundadır. Böyle olduğu halde, unsurlara eşitleyici gözle bakmayı seçen yabancı kaynaklar bu topraklarda Türk'ün ağır bastığını yeni keşfeder gibi bir üslup kullandılar.

Asıl mesele, yabancıların nasıl baktığı değil elbet. Yabancıların bakışını bir kenara koysak dahi bir milletin belirgin kılınması gerekti. Anadolu bin yıldan beri Türk vatanı olduğu halde millet yeniden inşa edilmeliydi. Ziya Gökalp başta, Yahya Kemal dahil olmak üzere, entelektüel çabaları bir humma ile alevlenen aydınlar bu inşa işini yaptılar. Milletlin fizikî olarak var olduğuna kuşku yok da; sonradan dönüp geriye bakıldığı zaman milleti yeniden tarif ederek var kılmanın yaman bir entelektüel çaba gerektirdiğini görüyor insan. Asıl mesele budur. Hamasetle ilgisi yoktur. Değeri, savaşlarınkinden az değildir.

Millet inşası sadedinde ortaya konulan görüşler, toplumumuzdaki ana ayrışmanın belirleyici unsuru durumundadır. Günümüzdeki siyasî kampların ve şehirli, kasabalı gibi sosyal bölünüşlerin görüş ve tutumlarının temeli, geçen yüzyılın başında millet inşası yolunda oluşturulan entelektüel verimlere kadar götürülebilir.

Ayrıntıya girmez ve sadede gelirse; bu çabaların sonucunda devletin programına giren, resmî görüş haline gelen bir düşünce örgülemesi de oldu. Bir millî devlet oluştuğuna göre elbette böyle olacak, bir millet tarifi temel alınacaktır. Millî devlet olmanın gereğidir bu. Türk'ün, Türkiyeliye mahsus sayılması keyfiyeti millî devlet olmanın sonucudur. Bu haliyle de resmî görüştür. Diplomaside zaman zaman çözümsüz meselelere sebep olan bu görüş, serbest zihinler açısından risksizdir. Çünkü güç, eninde sonunda resmen kabul edilen formülasyonun arkasında olacaktır. Bu görüşe yaslanan kişi gerçekçi ve sağlamcıdır. Savunmak için entelektüel donanıma gerek duymayacaktır.

Serbest sahaya döndüğümüz zaman, "dışlayıcı" karakteri ağır basan bu görüş yeterli olacak mıdır? Resmî işlerin yürütülmesinde temel alınan (diyelim, başarılı bir uygulaması da bulunan) bir görüş acaba resmîyeten dışındaki iş ve ilişkiler bakımından aynı temel işlevi görecek midir? Biz buna 'evet' diyemiyoruz. Gereğesi çok ve uzundur. Devletin hudutları çizilirken komşularımızda kalan yakınlarımızın hikâyelerinde pek çok gerekçe var. Bunlar avami ve basit sızlanma olmanın ötesinde insanlık dramı boyutuyla da incelenebilir.

Konjonktürün gerektirdiği durumlarda, diplomatlar bile resmî görüşü kabından taşıracak yorumlara başvururken, serbest sahanın entelektüel donanım gerektiren sorunlarına bakarak resmî görüşün sınırlarına çekilmek ve bunu yeterli saymak çok şaşırtıcı!..